

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sol Triplex In Eodem Universo

Hermann, Amand

Sultzbaci, 1676

Tertia. De Fortuna, Casu, Fato, & Monstro.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95850](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95850)

æternum & incommutabile in mente divina, secundum quod qualibet res à Deo formalis est, antequam formetur: Unde postmodum subdit: Restat, ut omnia ratione sint condita: singula igitur propriis creata sunt rationibus, hæc autem rationes (ideas) ubi arbitrandum est esse, nisi in ipsa mente Creatoris? Non enim extra se quidquam intuebatur, ut secundum id constitueret, quod constituerat. Similia habet D. Bernardus in tractatu de vita solit. cap. ult. prope finem: Credendum est Deum immutabilis, mutabilia omnia immutabiliter faciens, intelligens & creans omnem intellectum & intelligentem, sapientia faciens omnem sapientem, veritas fixa, stans, indeclinabilis, ex qua vera sunt omnia, quæ vera sunt, in qua sunt æternaliter rationes (ideæ) rerum omnium eventuum temporaliter. Et clarissime probat Subtilis I. d. 37. q. 12. sic: Deus omnia causat, vel causare potest, non irrationabiliter, ergo rationabiliter, igitur habet rationem, secundum quam format, non autem eandem omnium, ergo singula propriis rationibus, non autem rationibus extra se, quia non eget in efficiendo aliquo alio à se, igitur rationibus in mente sua, nihil autem est in mente sua, nisi incommutabile, ergo omne formabile potest formare, secundum rationem propriam sibi æternam in mente sua, nihil autem ponitur in mente sua, nisi idea. Ratio pro his desumitur ex superioribus.

Bruta non agunt proprie exemplariter.

Bruta animantia, sicut proprie non agunt propter finem, ita etiam non agunt proprie & perfecte per exemplar, hinc licet firmæ exactè imitentur actiones humanas, quia tamen non discernunt sufficienter media, nec cognoscunt finem formaliter, ideoque non agunt, ob defectum perfectæ cognitionis exemplariter. Insensibilia verò, quamvis effectus sibi similes ex toto proferant: ut flores & arbores simillima folia, nihilominus exemplariter non agunt, defectu præviæ cognitionis, nisi velis dicere, agere improprie, in quantum subfunt ideæ divinæ; à qua omnis illorum actio dependet, non inficiabor, nam sic pariter dixi supra, inanimata agere propter finem, in quantum subfunt intentioni Causæ primæ.

QUÆSTIO III.

De Fortuna, Casu, Fato & Monstro.

I.

Pro complemento hujus libri addendum duxi examen causarum per accidens, idque Laconicè, eò, quòd materia hæc fusio-rem tractationem non exigit; antiquitas tamen circa ista fuere varii Philosophorum errores, quos optime redarguit S. Augustinus 4. de Civitate. cap. 18. quorum enarratione omis- sa, ad solvendam per partes quæstionem procedo &

II. Describitur fortuna.

Dico I. Fortuna nihil aliud est, quam causa per accidens, in iis, quæ ex electione agunt. Ita communis: & explicatur Dicitur causa, quia aliquomodo est principium, à quo provenit effectus fortuitus, qui etiam aliquando fortuna vocatur, sicut apud Aristotelem res producta & acta actio dicitur, translato nomine causæ ad effectum. Dicitur in iis, quæ ex electione agunt, quia non omnis causa per accidens est

fortuna, sed sola causa libera, quæ dicitur fortuna, quando ad actionem ejus intendentes per se aliquem effectum, alius, quem non intendebat, sequitur, aut si intendebatur, non habet necessariam connexionem, sed merè accidentalem cum actione causæ, ut si quis fodiendo terram ad plantandam arborem, aut seminandum granum, inveniat thesaurum, aut si quis intendat lucrari & lucretur.

Dico 2. Casus in strictiore acceptione est causa per accidens eorum, quæ non agunt ex electione, est Philosophi hic. Et patet ex superioribus explicatione, per hoc autem, quod additur eorum, quæ non agunt ex electione, distinguitur sufficienter à fortuna, & talis casus est, si canis quærens domini chyrothecam perditam, vel projectam ut eam reportet, portaret maris- pium auris plenum, vel gallina terram radens, ut granum inveniat, reperit gemmam &c. Ex quo deduco, Casum se habere ad fortunam, veluti aliquid superius, & fortunam posse aliquomodo speciem casus dici.

Dico 3. Fatum est ordo causarum secundarum producentium suos effectus secundum infallibilem providentiam & dispositionem divinam Dei. Hæc est contra Antiquos Philosophos, qui gravissimè in hac materia errarunt, nam aliqui dixerunt, esse astrorum constitutionem, & influxum necessitantem hæc inferiora, alium esse necessarium ordinem causarum secundarum sine dependentia ad Causam Primam, alii esse aliquam causam necessariam & inevitabilem: Hinc Sanctus Augustinus lib. 5. de Civitate. cap. 1. ait: Provisio divina providentiæ regnæ constituntur humana. Quæ si propter aliquam fati tribuit, quòd ipsam Dei voluntatem vel prædeterminationem fati nomine compellat, sententiam renat, linguam corrigat. & cap. 9. Nos adversus istos sacrilegos ausu atq. impios, & Deum dicimus omnia scire, antequam fiant, & voluntate nos facere, quicquid à nobis non nisi volentibus fieri sentimus & novimus: Omnia verò fato fieri non dicimus, imò nulla fieri fato dicimus, quoniam fati nomen, ubi solet à loquentibus poni, est in constitutione siderum, quæ quæ conceptus, aut natus est (quoniam res ipsa inanimata asseritur) nihil valere monstramus. Ordinem autem causarum ubi voluntas Dei plurimum potest, negamus, neg. fati vocabulo nuncupamus, non enim abnuere possumus scriptum in litteris sanctis, semel locutus est Deus &c. Quod enim dictum est, semel locutus est, intelligitur immobiliter, hoc incommutabiliter est locutus, sicut novit omnia immutabiliter, quæ futura sunt, & quæ ipse facturus est. Hic itaq. ratione possemus a fando fatum appellare, nisi hoc nomen jam in alia re soleret intelligi, quòd corda hominum volumus inclinari. Sic quoque D. Bernardus epistola 255. docet: Regna & jura Regnorum tunc sanè sana suis Dominis atq. illis persistunt, si Divinis ordinationibus ac dispositionibus non resistunt. & epist. 279. Comitum Henricum alloquens & à Deo omnia Regna & principatus esse ostendens ait: Ad hoc te confituit Principem super terram Princeps Regum terræ, ut sub eo & pro eo bonos foveas, malos coercas, pauperes defendas, facias judicium injuriam patientibus, si hæc facis, opus Principis facis & spes est, ut Deus tuam dilatare & roborare debeat Principatum.

non, timendum tibi, ne hoc ipsum, quod videris habere honoris & potestatis, auferatur (quod absit) à te. Vide, quomodo dispositioni divinæ Regna subesse akerit, & non ex alicujus fati necessitate, & inevitabili eventu.

Dico 4. Monstrum est effectus naturalis à reâ solita, dispositione, secundum speciem perfectionem degenerans. Hæc pariter est communis. Dicitur Effectus naturalis, quia monstra tantum reperiuntur, propriè loquendo in naturalibus, quare effectus artis à regulis suis deficientes, non dicuntur monstra propriè, sed analogicè: dicitur à reâ solita, dispositione, quia omne monstrum defleat à lege per naturam constituta; dico particularitèr & signanter, secundum speciem perfectionem, & non secundum speciem simplicitèr, quia existimo, quòd quoque monstrum enseri debeat omne illud, quòd etiam in integris regionibus, & provinciis ordinariè evenit, contra plures alios, qui putant pigmeos in illis provinciis, ubi dari dicuntur, & strumatos in Syria, Carinthia, Tirol &c. monstrosos non esse, ex eo, quòd ordinariè id eveniat, nam sicclare docere videtur Divus Augustinus, Lib. 16. de Civit. cap. 8. ubi hæc refert: *Quæritur, utrum ex alio uno homine (Adamo) propagata esse, credendum sit, quædam monstruosa hominum genera, quæ Gentium narrat historia? sicut perhibentur quidam, unum habere oculum in fronte media; quibusdam plantas versas esse post crura. Quibusdam utriusq. sexus esse naturam: & dextram mammam virilem, sinistram muliebrem, vicibus, alternis coeundo & gignere & parere: Alii ora non esse, eosq. per nares tantummodò suscepto, & emisso halitu vivere: Alios staturæ esse cubitales, quos pigmeos à cubito Græci vocant: alibi quinquennes concipere feminas, & octavum vite annum non excedere. Item ferunt, esse gentem, ubi singula crura in pedibus habent, nec popliteum flectunt & mirabiles sunt celeritatis, quos Scipionas vocant, quòd per æstum in terra jacentes respici, umbrâ se pedum protegant. Quosdam sine cervis habere oculos in humeris & cetera hominum, vel quasi hominum genera, quæ in maritima platea Carthaginiensis musivo picta sunt ex libris deprompta veluti curiosiores historia. Quid dicam de Cynocephalis, quorum canina capita atq. ipse latratu magis bellas, quam homines profertur. Qualis autem ratio reddatur de monstris apud nos hominum partibus, talis de quibusdam monstris gentibus reddi potest. Hæc*

Augustinus: Ego autem ex posterioribus verbis sic subsumo: sed monstris hominum partibus, quòd monstra sint, redditur ratio, quia à solita & consueta lege naturæ deviant & degenerant: hæc autem ratio etiam reddi potest de integris nationibus; ergò dicendum pariter monstra esse: probatur min. quia quemadmodum unus homo se habet ad aliquam totam communitatem & totum regnum, ita se habet una natio ad totum universum, sed si unus homo in aliquo regno, vel provincia à solita debitaq. lege naturæ degeneret, dicitur monstrum; ergò etiam si aliqua integra natio degeneret secundum speciem humanæ perfectionem debitam, monstrum dici debet.

Multa sunt causæ, cur monstra generentur: Primò etenim hoc evenit vel ex defectu, vel ex abundantia materiæ: Secundò ex indispotione primarum qualitatum: Tertio ex indispotione secundarum, in qua fetus continetur dum est in utero: Quarto ex debilitate virtutis productricis: Quintò ex influxu astrorum & temperamento regionum: Sextò ex livida & maligna aliqua imaginatione, scribit enim Avicenna Gallinam incubantem ovis, aspectu perterritam edidisse pullos milvino capite: Et ego ipse hominem vidi sex digitalem, ita, ut pollex dexter formam forcipum cancri ex toto exprimeret, cujus defectus, mater, quam pariter novi, ansam præbuit ex contemplatione cujusdam cancri, rarioris magnitudinis, & illam fortem imaginationem, tenacemque specierum impressionem causam fuisse, tum ipsa femina sæpè confessa est, tum inde liquet, quòd si quandoque in aliis digitus superfluat aliquis, quòd non exprimat præfatam figuram, sed habeat se potius per modum ramusculi ex alio digito prominentis, ut etiam vidi, in Contræanea quadam.

Dico 5. Monstrum non intenditur à natura primario, sed secundario, quatenus cum non possit assequi finem perfectum; ipsum imperfectum querit producere, Deus tamen ea primario quandoq. intendere potest propter multa emolumenta, quæ tum ad correctionem hominum, tum ad pulchritudinis exhibitionem, tum ob alios fines, secundum ordinatissimam suam præscientiam.

VI.
Causæ ob quas monstra generantur.

VII.
Monstrum non intenditur à natura.

Semper tamen ad majorem Gloriam in quam cedat etiam hoc opus, & hic labor Libri secundi Physicorum.

